

هدف قیام امام حسین (علیه‌السلام) علیه یزید و هجرت به کوفه چه بود؟

هدف قیام امام حسین (علیه‌السلام) چه بود و چرا ایشان با یزید بیعت نکردند؟

چرا بعد از 1400 سال هنوز برای امام حسین (علیه‌السلام) و واقعه عاشورا عزاداری می‌کنیم؟ چندین قرن قبل در گوشه کوچکی از دنیا فاجعه‌ای رخ داده و تمام شده، چرا دائماً آن را زنده و یادآوری می‌کنیم؟ اگر خاطرتان باشد در مقاله [علت عزاداری برای امام حسین \(علیه‌السلام\) چیست؟](#) این سؤال را مطرح کرده و پاسخ دادیم.

معمولاً دلیل طرح این سؤال در ذهن بعضی از ما این است که عزاداری برای امام حسین (علیه‌السلام) را با ماتم گرفتن و به سوگ نشستن بر مرگ عزیزانمان مقایسه می‌کنیم و تصورمان این است که چون این مصیبت تمام شده، دلیلی برای یادآوری آن وجود ندارد؛ درحالی که چنین تصویری اشتباه است.

اظهار غم و ناراحتی از شهادت امام حسین (علیه‌السلام) و بی‌حرمتی‌هایی که در حق اهل بیت پیامبر روا داشته شد، تنها یکی از دلایل سوگواری است؛ دلایل متعدد دیگری برای این اقدام وجود دارد که تعدادی از آن‌ها را در مقاله اول مرور کردیم و در این جا نیز علت مهم دیگری به آن‌ها اضافه می‌کنیم و آن این است که: «برپایی مجالس عزاداری در راستای تحقق هدف قیام امام حسین (علیه‌السلام) است و محتوای آن‌ها نیز باید با این هدف هماهنگ باشد».

اما مگر هدف قیام امام حسین (علیه‌السلام) چه بود که تا این لحظه محقق نشده و ما باید آن را ادامه دهیم؟ این همان سؤال مهمی است که فلسفه و روح حاکم بر عزاداری‌های ما را تشکیل می‌دهد. برای پاسخ به این سؤال باید ببینیم آیا آن عاملی که امام را به قیام واداشت در عصر حاضر برطرف شده یا نه؟

هدف قیام امام حسین (علیه‌السلام) هنوز محقق نشده است

با وجود گذشت قرن‌ها هدف قیام امام حسین (علیه‌السلام) هنوز محقق نشده؛ زیرا همان عواملی که مردم کوفه را روبه‌روی امام قرار داد و آن فاجعه هولناک را رقم زد، در عصر ما هم وجود دارند و اگر جز این بود امام زمان (علیه‌السلام) هزار سال را در غربت و تنهایی سپری نمی‌کردند. در واقع سوگواری‌های ما نوعی اعلام برائت از جهالتی است که باعث عهدشکنی مردم کوفه شد و آن‌ها را به شمشیر کشیدن بر روی امام و پدر آسمانی‌شان وادار کرد. گرامی‌داشت هر ساله واقعه عاشورا یک تلنگر است که یادمان می‌اندازد، پتانسیل همان بی‌وفایی‌ها و خشونت‌ها به‌صورت بالقوه در تک‌تک ما هم وجود دارد و در صورت غفلت به‌راحتی می‌تواند بین ما و امام زمان مان فاصله ایجاد کند.

گریه کردن و بر سر و سینه زدن در این مسیر تنها یک ابزار است؛ اما ابزاری است بسیار قدرتمند که به دلیل ماهیت‌اش قساوت قلب‌ها را از بین می‌برد و انس و الفت شدیدی بین ما و امام برقرار می‌کند. برقراری ارتباط قلبی اولین قدم برای شکستن دیواری است که بین ما و امام حسین (علیه‌السلام) و بین ما و امام زمان فاصله انداخته. در قدم‌های بعدی باید تلاش کنیم اهدافمان را با اهداف اهل بیت و دغدغه‌هایمان را با دغدغه‌های ایشان هماهنگ کنیم. این بالاترین مقامی است که یک عزادار می‌تواند به آن برسد و هم‌چنین بزرگ‌ترین دستاوردی است، که یک مجلس عزاداری می‌تواند داشته باشد؛ اگر مجالس عزاداری ما، نتوانند خودمان و دیگران را به این سطح از معرفت برسانند راه را اشتباه رفته‌ایم، حتی اگر صدها نفر در مجالس ما اشک بریزند و نوحه‌سرایی کنند.

با توجه به نکات گفته شده مهم‌ترین سؤالاتی که در ادامه باید به آن‌ها پاسخ دهیم این است که:

- چه عواملی باعث عهدشکنی مردم کوفه شد و آن‌ها را روبه‌روی امام قرار داد؟
- هدف قیام امام حسین (علیه‌السلام) چه بود که هنوز محقق نشده؟
- چگونه محتوای مجالس عزاداری را در راستای تحقق این هدف تنظیم کنیم؟

هدف قیام امام حسین (علیه‌السلام) از زبان خودشان

اهل بیت (علیهم‌السلام) بهترین و برجسته‌ترین مردم زمان خود بودند؛ این موضوعی است که حتی دشمنان هم به‌صراحت به آن اقرار می‌کردند. با این حال تک‌تک‌شان به دست مردم به شهادت رسیدند. حال سؤال اینجاست که چه عاملی باعث می‌شود یک جامعه بهترین‌های خودش را بکشد؟ پاسخ این سؤال ما را به درک هدف قیام امام حسین (علیه‌السلام) نزدیک‌تر می‌کند.

اوضاع سیاسی اجتماعی دوران امامت امام حسین (علیه‌السلام) با دوران پیش از ایشان تفاوت‌هایی داشت. در زمان امام حسین (علیه‌السلام) انحراف از اصول و موازین اسلام که از سقیفه شروع شده و در زمان عثمان گسترش یافته بود، به اوج خود رسید. معاویه انواع انحرافات سیاسی، اقتصادی و اجتماعی را در جامعه پدید می‌آورد و سپس به کمک عوامل مزدور خود با جعل حدیث و تفسیر و تأویل آیات قرآن به نفع خود به جنایت‌هایش مشروعیت می‌بخشید. در اثر این سیاست شوم شخصیت جامعه اسلامی مسخ و ارزش‌ها دگرگون شده بود؛ به طوری که مسلمانان با آن که می‌دانستند، اسلام اجازه اطاعت از زمامداران فاسد را به آن‌ها نمی‌دهد، بر اثر ضعف و ترس و ناآگاهی، از زمامداران ستمگر پشتیبانی می‌کردند.

پس از مرگ معاویه شرایط تغییر کرد؛ زیرا یزید به فسق و فجور و بی‌دینی شهرت داشت و از انجام هیچ گناهی حتی به صورت علنی پروا نمی‌کرد، و از آن‌جا که سابقه‌ای در اسلام نداشت میان صحابه و فرزندان آنان نیز دارای مقبولیت نبود. مجموعه این عوامل به اضافه نامه‌ای که گروه زیادی از مردم کوفه برای امام نوشته و برای بیعت با ایشان اعلام آمادگی کرده بودند، زمینه را برای قیام امام حسین (علیه‌السلام) فراهم کرد.

امام در زمان‌ها و مکان‌های مختلف فلسفه قیام خود را برای مردم تبیین و تلاش می‌کردند آن‌ها را از جهل و گمراهی برهانند؛ ما در این‌جا به ذکر یک نمونه از آن‌ها بسنده می‌کنیم:

«ای مردم) آگاه باشید که اینان (بنی‌امیه) به طاعت شیطان پایبند شده و از پیروی خداوند سرپیچی کرده‌اند، فساد را آشکار ساخته و حدود الهی را تعطیل کرده‌اند ... و من به قیام برای تغییر این اوضاع از همه کس سزاوارترم. نامه‌های شما به دستم

رسید ... اکنون اگر به بیعت خود وفادار ماندید به سعادت و ارزش انسانی دست یافتید ... و اگر چنین نبودید و پیمان‌تان را شکستید ... شما در به‌دست آوردن نصیب خود (از اسلام) راه خطا را پیموده و نصیب خود را از دست داده‌اید. پس هرکس پیمان‌شکنی کند، به ضرر خودش پیمان‌شکنی کرده: «فَمَنْ نَكَثَ فَإِنَّمَا يَنْكُثُ عَلَى نَفْسِهِ». به‌زودی خداوند مرا از شما بی‌نیاز می‌سازد».^۱

این گفتار تاریخی با صراحت تمام هدف قیام عاشورا را شرح می‌دهد و برای هر زمان و مکانی کاربرد دارد. امام در این پیام همراهی و وفاداری مردم را مایه سعادت و نشانه ارزش انسانی آن‌ها دانسته و پیمان‌شکنی را خسارتی بزرگ می‌دانند که در نهایت گریبان خود مردم را می‌گیرد؛ با این حال و با وجود هشدارهای پی‌درپی امام درباره فساد گسترده در دستگاه حکومتی و خطر بزرگی که جامعه اسلامی را تهدید می‌کرد، بازهم عده کثیری از مردم دست از یاری امام خود برداشته و با عاملین همان فسادها همراهی کردند.

واقعاً چه عاملی باعث می‌شود، با وجود این‌همه روشنگری بازهم عده‌ای پا روی حق بگذارند و باطل را بر حق ترجیح دهند؟ آیا عامل آن چیزی به‌جز جهل و نادانی است؟!

هدف قیام امام حسین (علیه‌السلام) رهایی مردم از جهل و نادانی بود

دنیاپرستی مردم کوفه و همه مردمی که در طول تاریخ دعوت انبیا و اولیای الهی را انکار کردند، ریشه در بی‌تفاوتی و جهل آن‌ها نسبت به خود، حیات ابدی و زندگی جاودانه‌شان دارد. وقتی ما ندانیم کیستیم و مبدأ و مقصد حیات‌مان کجاست؟ وقتی شرایط زیستی آخرت را نشناسیم و ندانیم که باید خود را برای زیستن در جهانی آماده کنیم که میلیاردها برابر وسیع‌تر از دنیاست، طبیعتاً در دام دنیاپرستی می‌افتیم؛ همان دامی که میلیاردها انسان را در طول تاریخ بلعید و متأسفانه بسیاری از آن‌ها هرگز از این دام نجات پیدا نکردند.

طبری، محمد بن جریر، تاریخ الامم و الملوک، ج ۴، ص ۳۰۴^۱

ما تنها در صورتی قدر «متخصص معصوم» را می‌دانیم و از او تبعیت می‌کنیم که به خودشناسی رسیده باشیم؛ خودشناسی به ما می‌فهماند که یک حرکت سالم به سمت آخرت نیاز به راه‌بلد و راهنما دارد و اگر کسی بخواهد به‌تنهایی این مسیر را طی کند یا عنان و اختیارش را به‌دست «غیرمتخصصان غیرمعصوم» بدهد، قطعاً انتهای راهش به جهنم ختم می‌شود.

با توجه به نکاتی که گفتیم، مهم‌ترین هدف قیام امام حسین (علیه‌السلام) رهایی و نجات مردم از جهل و نادانی بود؛ همان آفتی که زمینه را برای شهادت یازده تن از امامان معصوم و حضرت زهرا (سلام‌الله‌علیها) فراهم و آخرین بازمانده از نسل پیامبر را مجبور به غیبت طولانی کرد؛ لذا ما موظفیم با برپایی هر ساله مجالس عزاداری، فلسفه قیام امام را به خود یادآوری کنیم و راه ایشان را تا رسیدن جامعه جهانی به سطحی از بلوغ و معرفت که زمینه را برای حضور حسین زمان (عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف) فراهم کند، ادامه دهیم.

حال که هدف قیام امام حسین (علیه‌السلام) را دانستیم برگردیم به یکی از سؤالات مهمی که در ابتدا مطرح کردیم: «چگونه محتوای مجالس عزاداری را در راستای تحقق این هدف تنظیم کنیم؟»

مجالس عزاداری باید معرفت و آگاهی افراد را افزایش دهد

وقتی خداوند و اهل بیت (علیهم‌السلام) از برطرف کردن جهل و نادانی و افزایش علم و آگاهی به‌عنوان یک ضرورت همگانی یاد می‌کنند^۲ منظورشان کسب علمی همچون فیزیک و شیمی و زیست‌شناسی نیست؛ هرچند این علوم در جای خود ارزشمندند اما اولاً تحصیل آن‌ها برای همه مردم ضرورت ندارد و ثانیاً متخصص شدن در همین علوم اگر با خودسازی همراه نباشد به سعادت ابدی ما لطمه می‌زند.

معرفت صحیح معرفتی است که به سعادت دنیوی و اخروی ما منجر شود و رابطه ما را با خداوند، اهل بیت و نظام ابدی تنظیم کند. کسب چنین معرفتی برای تمام مسلمانان اعم از زن و مرد و پیر و جوان لازم است. محتوای مجالس عزاداری هم باید

ج ۶۷ ص ۶۸ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: «طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ وَ مُسْلِمَةٍ»، بحار الأنوار 2

در خدمت افزایش چنین معرفتی قرار بگیرد. لذا بهترین محتوا برای چنین مجالسی آگاهی دادن به مخاطبین درباره سه موضوع کلیدی است:

1. **اصول عقاید:** به معنای خودشناسی، خداشناسی، شناخت مبدأ و مقصد حیات و پاسخ دادن به این سوالات که من

کیستم؟ از کجا آمده‌ام؟ به کجا قرار است بروم؟ فلسفه خلقت من چیست؟ چه نیازی به متخصص معصوم دارم؟ و برای یک زندگی سالم در جهان آخرت به چه لوازمی احتیاج دارم؟

2. **آموزش اخلاق انسانی:** به معنای روش برخورد و تعامل با خداوند، با خویشان، خانواده، همسایگان، دوستان، حیوانات، گیاهان و ...

3. **بیان ریاضیات و هندسه احکام الهی و مسائل مربوط به حلال و حرام:** بیان احکام مربوط به شنیدنی‌ها، دیدنی‌ها، خوردنی‌ها، پوشیدنی‌ها و ...

این‌ها مهم‌ترین موضوعاتی است که تمام مجالس عزاداری باید به آن‌ها پردازند و برنامه‌های خود را صرفاً به نوحه‌خوانی، سینه‌زنی و توزیع غذای نذری محدود نکنند.

در این مقاله به شرح مهم‌ترین هدف قیام امام حسین (علیه‌السلام) پرداختیم و توضیح دادیم که چگونه باید محتوای مجالس عزاداری را با این هدف هماهنگ کنیم. در پایان از شما دعوت می‌کنیم، تجربه خود را از مجالس مفیدی که در آن‌ها شرکت داشته‌اید در بخش نظرات با ما در میان بگذارید.